

Освіта ХХІ століття

Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір

Віктор АНДРУЩЕНКО,

доктор філософських наук, професор, ректор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,

Ірина ГАМЕРСЬКА,

аспірант Дрогобицького педагогічного університету імені І.Я. Франка

Вища освіта є соціокультурним інститутом, що активно реагує на суспільні зміни. Сучасні інтеграційні процеси і активізація міжнародної академічної співпраці свідчать про прагнення університетів зайняти свою унікальну соціальну й економічну нішу. Європейські заклади освіти однаково доброзичливо приймають всіх студентів, забезпечують їм якісні освітні послуги, надають можливості для самореалізації. Наближаючись до такої норми, наші університети мають стати відкритими, доступними для всіх охочих навчатися в них. Тому потрібно розробити ефективні механізми досягнення цієї мети спочатку на регіональному, а далі – і всеукраїнському рівнях.

Досвід Європи щодо вдосконалення правил прийому до університетів, інформатизації освіти, впровадження дистанційного навчання, надання кредитів, створення науково-освітніх центрів провідних університетів у регіонах є унікальним. Його треба засвоїти, налагодити співпрацю. Співробітництво має базуватись насамперед на реальному демократизмі, що означає, по-перше, вибір закладу освіти, навчальних предметів і їх послідовності, вибір викладача і термінів навчання, впровадження оптимальних форм здобуття знань; по-друге, самоорганізацію навчання, специфічну атмосферу ВНЗ, толерантний характер спілкування викладача і студента, співробітника і ректора; по-третє, впровадження особливого циклу гуманітарних дисциплін, які становлять основу демократичної або

громадянської освіти. Подібного, принаймні у повному обсязі, в наших університетах ще немає.

Хоча сучасні українські університети деідеологізовані, департизовані і деполітизовані, однак їх навряд чи можна однозначно визнати осередками демократії. Це насамперед виявляється в формалізованих вимогах до рівня знань, у здійсненні навчання без належного врахування різноманітних соціально-культурних і духовних запитів молоді, що в кінцевому результаті призвело до відсутності відкритих університетів. Надто повільно розгортається університетська освіта дорослих. На думку більшості вчених, університети, особливо національні, повинні бути більш автономними, що зменшить навантаження на центральні органи управління освітою і наукою, стане додатковим імпульсом розвитку університетських наукових і педагогічних шкіл, підвищить відповідальність кожного як за свій особистий вибір, так і за ту справу, яку він має виконувати професійно.

Важливими характеристиками європейської університетської освіти є фундаментальність підготовки фахівців і гуманітарне спрямування їх світогляду. Оксфорд і Кембридж у Великій Британії, Сорбонна у Франції, Болонський університет в Італії, Католицький університет Лувена в Бельгії, Лісабонський університет в Португалії – це осередки фундаментальної науки і освіти і водночас – центри світової гуманістичної культури. Якщо бути справедливими, за рівнем освіти, потужністю наукових шкіл, якісним складом професури до цього загалом можна віднести лише декілька українських університетів – Київський, Харківський, Львівський та ще три-п'ять ВНЗ. І не більше. В наших університетах мало відомих вчених. Частково це пояснюється

історично сформованою розірваністю науки на «академічну» й «вузівську». Але є ще й інший бік медалі. На сьогодні більшість викладачів, професорів провідних ВНЗ не отримує належної заробітної плати, не забезпечена інформаційним і технічним обладнанням. У вищих навчальних закладах України III–IV рівнів акредитації з близько 76 тис. професорсько-викладацького складу докторами наук є лише 6,5 тис., тобто кожен одинадцятий-дванадцятий викладач. Враховуючи вік професора і той факт, що 40–50 докторів наук (переважно молодих і перспективних) щорічно виїждять на постійне проживання за межі держави, зношеність навчально-наукового обладнання, хронічне недофінансування науки ВНЗ, про фундаменталізацію освіти в наших університетах говорити можна лише умовно. Тому поле для діяльності в цьому напрямі безмежне, але насамперед вона повинна бути спрямована на підтримку університетського професора.

Те саме стосується й гуманітарної складової навчання. Університет і гуманізм, культура і людяність – поняття нероздільні. Без гуманізму і його носіїв – інтелігенції університетського рівня освіченості – суспільство існувати не може. Принаймні не може бути цивілізованим. В Україні, на жаль, гуманітарна освіта перебуває в занедбаному стані. Навіть в університетах. Незважаючи на впровадження Концепції гуманітарної освіти, затвердженої Міністерством освіти в 1995 році, про радикальні зрушення в ситуації йтися не може. Перекваліфікація викладачів соціогуманітарного профілю не здійснюється. Натомість університетська освіта в деяких ВНЗ підпадає під вплив «технократизму» і «прагматизму». Це віддаляє нас не лише від Європи, але й від усього цивілізованого світу, створює серйозну загрозу для фундаментальних цінностей.

Міжнародна співпраця в сфері вищої освіти стає найважливішим інструментом подолання нових глобальних викликів і способом інтелектуального взаємозбагачення університетських співтовариств різних країн. Співпраця Європейського Союзу і України в цій галузі має вже більш ніж десятилітню історію і є складним та багаторівневим процесом. Справедливо розглядати його, з одного боку, в контексті політичного діалогу, з іншого, ми маємо справу з практично однонаправленим явищем, сутність якого полягає в поширенні на Україну інтеграційної політики ЄС в сфері вищої освіти в рамках програм технічного сприяння країнам-партнерам.

Шляхи розвитку вітчизняної вищої школи, застосування європейського інноваційного досвіду та ефективність міжнародної академічної співпраці давно є темами жвавого політичного і філософського дискурсу в українському університетському середовищі і загалом у суспільстві. Міжнародна співпраця у вищій освіті іноді сприймається як рутинний процес, певна даність, яка якщо і піддається пізнанню, то виключно з професійних, прикладних позицій. Відомі основні суб'єкти співпраці, форми і

способи її здійснення (партнерські проекти в рамках інтеграційних програм, спільні дії в рамках Болонського процесу тощо), хоча і ці знання здебільшого поверхові. Розкрити ж глибоку внутрішню сутність українсько-європейської академічної співпраці можливо лише шляхом одночасного здійснення різних сфер гуманітарного знання, насамперед політичних наук. Труднощі полягають у пошуку оптимального поєднання підходів і методів, притаманних для роботи з тими чи іншими дисциплінами. З метою ґрунтовного і за можливостю об'єктивного аналізу співпраці України з Європейським Союзом у сфері освіти ця умова видається необхідною. В практичному плані партнерство вирізняється різноманітністю, стійкістю та інтенсивністю зв'язків, систематичною координацією дій, регулярним діалогом на найвищому рівні тощо. Аналізуючи реальний стан відносин між Україною та ЄС, неважко переконатися в тому, що ці умови перебувають на початковій стадії розвитку. Як ми вже зазначали, в Україні для університетського вченого може просто не знайтися коштів на наукове обладнання. Лишається надія на створення міждержавних університетських науково-дослідних центрів, де працюватимуть представники вченого корпусу з різних країн світу.

Серед аспектів співпраці українських та зарубіжних ВНЗ варто виокремити методичне забезпечення. Запозичення нашої методики (яка й на сьогодні вважається однією з найкращих) – одне із завдань зарубіжних ВНЗ-партнерів, з метою виконання яких вони налагоджують співпрацю з українськими університетами.

Наступним важливим кроком розвитку співробітництва між вищими навчальними закладами повинен стати відкритий доступ до будь-якої інформації, на основі якої здійснюється навчання в університетах. В ідеалі, кожен студент і викладач мають знати й розуміти специфіку навчання в університетах будь-якої європейської країни. Це розширить можливості їх академічної мобільності. Тому сьогодні саме інформатизація освіти визначає головний вектор розвитку освітньої системи, а головним завданням стає подолання суперечностей у впровадженні інформаційних технологій в систему вищої школи. Ми наголошуємо на необхідності розширення та розвитку інформаційних можливостей співробітництва університетів, впровадження новітніх педагогічних технологій. Вітчизняні університети повинні зосередити увагу на головному – інформаційному наповненні освіти, що підвищує її якість та ефективність і одночасно зміцнює суб'єкт-суб'єктні відносини педагога і студента, а не руйнує їх.

Інформатизація освіти є тенденцією об'єктивною, а тому й невідворотною. Більше того, вона є стратегічним ресурсом розвитку освіти постіндустріального суспільства. Ми маємо йти в інформаційний світ ще більш активно і прагматично, ніж західні чи східні університети. Водночас ми повинні

наповнити цю ходу ґрунтовним психолого-педагогічним забезпеченням, практичним розрахунком і повноцінним педагогічним прогнозом.

Але, відповідно до вимог часу, ми не можемо говорити про потенціал інформаційних технологій і комп'ютерної техніки для вирішення освітніх завдань, маючи на увазі сучасні комп'ютери і технології обробки інформації, як про щось дане, застигле. Правильніше було б вважати, що інформаційні технології і комп'ютерна техніка в їхньому сучасному стані є деякою елементарною базою рівня технічних систем, на основі якої повинні розвиватися технології більш високого рівня як в європейських ВНЗ, так і в українських. Під інформаційними технологіями ми розуміємо використання обчислювальної техніки і засобів зв'язку для створення, збирання, передавання, зберігання, обробки інформації в усіх сферах суспільного життя, виробництва, управління, культури, творчості, мистецтва, зокрема й розваг.

В освіті нові інформаційні технології і обчислювальна техніка є предметом вивчення в масових навчальних курсах і в процесі оволодіння спеціальностями в цілому; засобом навчання, а також підготовки методичних матеріалів. Вони впливають на наочний зміст навчальних курсів різноманітних дисциплін, що відображає сучасну практику використання комп'ютерів у розв'язанні фундаментальних і прикладних задач; реалізують систему мовних стратегій; заповнюють сферу управління освітою, стають провідним засобом інформаційного забезпечення педагогічної діяльності.

Крім навчального процесу, інформаційні технології у вищих навчальних закладах використовуються як у наукових дослідженнях (електронна пошта, Інтернет-конференції, форуми, вільний доступ до наукової інформації), так і в адміністративному процесі (опрацювання анкет абітурієнтів, онлайн-реєстрація тощо) та електронній комерції (електронна оплата за навчання, реклама і продаж товарів і послуг ВНЗ через Інтернет тощо) [12]. Але, як би ми високо не оцінювали вплив інформаційних технологій в освіті, не можна не звертати увагу на певні суперечності, які виникають при їх впровадженні та потребують, за можливістю, беззаперечного їх вирішення. Також із впевненістю можна стверджувати, що в сучасному світі має місце тенденція злиття освітніх та інформаційних технологій і формування на цій основі принципово нових інтегрованих технологій навчання, що базуються на Інтернет-технологіях [11].

З використанням Інтернет-технологій з'явилася можливість необмеженого і дуже дешевого тиражування навчальної інформації, швидкої та адресної її доставки. Навчання при цьому стає інтерактивним, зростає значення самостійної роботи тих, хто навчається, посилюється інтенсивність навчального процесу. Ці переваги зумовили активізацію роботи колективів багатьох ВНЗ з впровадження інформаційних технологій в традиційну модель

навчального процесу, що охоплює необхідні організаційні, технічні, кадрові та технологічні передумови. Але є певні перешкоди та суперечності, які стоять на шляху впровадження Інтернет-технологій у ВНЗ, а саме: застаріла матеріальна база; відсутність навчальної інформації, втіленої в навчальний процес ВНЗ; невідповідність викладачів до використання інформаційних технологій [14].

Обговорюючи проблему впровадження інформаційних технологій, не можна не сказати про мобільність, доступ до інформації користувачів – студентів, викладачів, працівників науки і освіти (а також працівників інших сфер). Це виявляється в таких головних завданнях академічних мереж, як: організація спільних наукових досліджень, забезпечення постійного обміну науковою інформацією, виконання спільних проектів та здійснення публікацій. Все перераховане вище сприяє нарощуванню інформаційних ресурсів вітчизняних ВНЗ. Для забезпечення інформаційної зв'язності і взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу необхідне створення єдиного освітнього інформаційного простору, в якому виникатимуть і циркулюватимуть інформаційні потоки, що забезпечують вирішення всіх освітніх завдань, завдань управління освітою, обслуговування освітньої діяльності, а також здійснюватиметься інформаційна взаємодія державних органів управління освітою. Єдиний освітній інформаційний простір має бути складовою частиною єдиного інформаційного простору країни.

Освітня інформаційна інфраструктура повинна складатися із взаємодіючих між собою різних мереж зв'язку, комп'ютерних мереж, баз і банків даних та знань, локальних мереж, прикладних програм, що надають послуги з передавання й обробки інформації у всіх сферах освітньої діяльності. До основних характеристик освітньої інформаційної інфраструктури можна віднести: кількісний і якісний склад елементів інфраструктури; просторове розташування елементів інфраструктури; взаємозв'язок елементів інфраструктури; інформаційну продуктивність і пропускну спроможність елементів та всієї інфраструктури в цілому [6, с. 76].

Труднощі, які виникають у процесі створення єдиного інформаційного простору, зумовлені наявністю великої кількості джерел інформації, їх різноманітністю і територіальним розподілом. Крім того, для системи управління освітою характерні безперервне розширення і ускладнення завдань, збільшення інформаційних потреб, постійна зміна кількості джерел і споживачів інформації, великий обсяг неформалізованої інформації тощо.

Особлива увага має бути приділена оцінюванню інформаційних потреб органів управління освітою. Дослідження системи управління освітою передбачає виявлення завдань, структурних, функціональних та інформаційних характеристик системи в цілому і її окремих підсистем. Ці характеристики можуть служити початковими даними

для розроблення динамічно інтегрованої моделі єдиного інформаційного простору. Моделювання необхідне для всебічного вивчення єдиного інформаційного простору освіти України, зокрема його властивостей, структурних особливостей, динаміки розвитку тощо. Також потрібне обов'язкове опрацювання методологічних і технологічних питань: розроблення нових методів і засобів представлення та зберігання інформації; формування телекомунікаційної системи з акцентом на електронний документообіг; вдосконалення засобів забезпечення інформаційної безпеки в умовах широкомасштабної інтеграції інформаційних ресурсів; впровадження в практику створення єдиного інформаційного простору нових системотехнічних підходів.

Використання запропонованого комплексного підходу дасть змогу вже на початкових стадіях створення єдиного інформаційного простору підготувати базис для вдосконалення інформаційної підтримки і підвищення якості управління освітою.

В умовах модернізації освіти підвищується складність завдань, що вирішуються органами управління освітою, більш високі вимоги ставляться до оперативності і обґрунтованості ухвалюваних рішень. На перший план виходить завдання забезпечення повноти та доступності інформації і її використання при вирішенні комплексних завдань. Проте розрив між об'ємами інформації, що постійно зростають, та рівнем розвитку засобів її представлення, зберігання, обробки і передавання істотно впливає на оперативність і якість вирішення завдань, а також зумовлює необхідність упорядкування інформаційних ресурсів і пошуку нових шляхів поліпшення інформаційної підтримки процесів управління освітою. Це може бути досягнуто завдяки концентрації та інтеграції актуальної, повної, достовірної і сформованої за певними правилами інформації, а також забезпеченню можливості її своєчасного представлення відповідно до встановленого порядку доступу [16].

Ми неодноразово наголошували, що європейські процеси є насамперед соціокультурними, а сама Європа – це перетин культур різних народів, взаємодія яких породжує нові підходи, що визначають світову динаміку впродовж останнього тисячоліття. Означена взаємодія здійснюється не інакше, як за допомогою мови, володіння якою визначає міру причетності людини до всезагального. Саме тому характерною рисою і вимогою європейської освіти є вільне володіння декількома іноземними мовами й блискуче знання рідної, загальнодержавної. Згідно з домовленостями, досягнутими на Паризькій зустрічі міністрів освіти провідних європейських держав (1998 р.), студенти повинні мати доступ до різних освітніх програм, розвивати знання мов, використовувати інформаційні технології.

На етапі входження України а європейський освітній простір для кожної молодой людини не так важливо знати одну іноземну мову, як володіти

вміннями і навичками швидко опанувати нові мови. Тому постає питання пошуку і добору методів, які не тільки сприяють підвищенню ефективності навчання у межах ВНЗ, але й у подальшій самоосвіті [1, с. 5–10]. Мова – це обмін інформацією про найновіші надбання в галузі науки, освіти і культури; безпосереднє міжнародне наукове спілкування; доступ до Інтернету; зрештою, це висока духовність і світовий масштаб загальнокультурної підготовки особистості. Реальність є такою, що без мови ми ніколи не ввійдемо у європейський і світовий освітній, науковий і культурний простір; без мови ми не зрозуміємо один одного; без мови ми приречені на аутсайдерство. Мова – це мобільність, затребуваність, вона визначає статус викладача і студента; без знання іноземних мов здобути належну освіту в майбутньому буде надто важко. Саме в мобільності і водночас поліфонічності освітнього простору бачиться можливість якнайповнішої реалізації творчих потенцій викладача та студента, а також ефективного становлення мовного простору особистості, яка розвивається [3].

Внаслідок демократичних перетворень в Україні чітко простежується тенденція: з одного боку, до відродження національної самосвідомості, української культури і мови, з іншого, – прагнення інтегруватися у світове та європейське товариство, що потребує орієнтації на інтеркультурну освіту. Одним із найважливіших і пріоритетних було визначено завдання створення спільного мовного простору, що зумовило велику увагу та спрямування зусиль офіційних і громадських міждержавних та національних організацій і об'єднань на розв'язання проблеми навчання мов на всіх рівнях освіти, формування міжкультурного підходу (у межах кроскультурного, багатокультурного і транскультурного) на противагу монокультурному підходу в навчанні мов, у основу якого покладено формування в молоді готовності до практичного використання мови в міжнародному та міжетнічному спілкуванні.

Мовна освіта розглядається як соціально-педагогічне явище, спрямоване на вивчення, збереження і відтворення національних здобутків у навчанні й вихованні особистості, а також на забезпечення відкритості системи освіти, її інтеграцію у світовий освітній простір, зокрема шляхом впровадження дистанційної освіти. Прагнення України стати повноправним членом європейської спільноти в усіх сферах суспільно-політичного життя спонукає фахівців до вивчення зарубіжного освітнього досвіду, у якому внаслідок розширення сфери міжнародного співробітництва, особливо на європейському континенті, з формуванням поняття «європейський вимір» та перенесенням акценту на багатомовність, серйозної теоретичної і практичної розробки набула проблема навчання сучасних (іноземних) мов. Тому, починаючи з загальноосвітньої школи, необхідно вдосконалювати мовно-педагогічні технології. На сьогодні наші навчальні заклади не мають необхідної кількості якісної

лінгвоапаратури, а головне – не подолали традиції ставлення до мовної підготовки як до чогось другого, рядного, несуттєвого, обтяжливого.

Ще однією проблемою є те, що наша молодь надто поверхово ознайомена із загальносвітовими джерелами. Якщо говорити про професійний компонент, фундаментальну підготовку, то ситуація в нас більш-менш задовільна. Доступ до іноземних професійно орієнтованих джерел провідні українські університети загалом забезпечують. Інша справа – спілкування. Комунікаційний аспект проблеми лишається поза увагою. Однак співпраця розпочинається саме зі спілкування, яке може бути активізоване засобами виробничої і культурно-ознайомчої практик. Розвиток практичного вектора модернізації освіти є прямим шляхом до Європи.

Проблемним завданням українських університетів залишається методичне забезпечення навчально-виховного процесу. Традиційні підходи виявились малоефективними; нові – не належно розробленими. Мовна підготовка студентів в університетах України потребує суттєвого доопрацювання програм, підручників, методичних розробок, впровадження новітніх технологій, збільшення частки мовної практики. Також викладачі іноземних мов повинні підвищувати кваліфікацію в європейських ВНЗ, на що здебільшого не вистачає коштів.

Величезну роль під час вивчення іноземних мов в сучасних вітчизняних та європейських ВНЗ відіграють інформаційні технології. Адже при роботі з інформаційними технологіями студентам потрібно знати щонайменше дві-три мови. При цьому під час вивчення іноземних мов повинні бути закладені необхідні передумови для створення численних гіпертекстових словників, підручників і навчальних посібників.

Щоб працювати з інформаційними технологіями, потрібно знати мову створення програмних продуктів в системах штучного інтелекту (це зазвичай англійська мова) та попередньо декодувати до рівня «алфавітних складових» матеріал або тезаурус, заявлені як мовні структури.

Наука і освіта перетворюються в певний тип соціальної дії, а університетське співтовариство розглядається як інтерактивне. Кожен користувач може побачити та прочитати текст статті, відправлений з будь-якого ВНЗ Європи. Можна працювати з електронними журналами, підручниками. Домінування у віртуальному просторі усного мовлення пов'язано зі зміною структурно-функціональних характеристик тексту, призначеного для використання в освіті.

Отже, вплив інформаційних технологій та використання мережевої освіти пов'язані з розв'язанням як внутрішніх проблем (інший зміст освіти, його організація, забезпечення), так і вирішенням питань взаємозв'язку та взаємодії – з інноваційним рухом та неординарними соціокультурними явищами з одного боку, і масовою мовною підготовкою, з іншого.

Дослідження, присвячені вивченню та використанню мови під час роботи з інформаційними

технологіями та Інтернет-технологіями, зачіпають окремі аспекти комунікативної діяльності користувачів мереж: лексику, особливості синтаксису, окремі жанри. В руслі сучасних тенденцій розвитку лінгвістики відбуваються дослідження комунікації як цілісного процесу, а також моделювання мовної особистості учасника в процесі спілкування. Тому вивчення мов та їх використання насамперед слугують для комунікативних стратегій, під якими розуміється відтворення послідовності мовних дій, що спрямовані на досягнення певної мети. Комунікативні стратегії співвідносяться з глобальними інтенціями мовної поведінки. Способами реалізації глобальних інтенцій є комунікативні тактики, які визначають вибір мовних засобів різного рівня.

Особливий наголос потрібно зробити на необхідності вивчення української мови як державної і як мови міжнаціонального спілкування (як у межах України, так і на міждержавному рівні). Адже утвердження української мови має не тільки внутрішнє, але й серйозне зовнішньополітичне значення.

Нині найактивнішими темпами розвиваються національні сегменти Інтернету. Формування в просторі глобальної мережі локальних утворень, в основі яких лежить комунікація тією чи іншою національною мовою, є важливим результатом розвитку Інтернету. Вивчення цього аспекту Інтернет-спілкування має велику практичну значущість. Так, врахування лінгвокультурних особливостей користувачів мережі дає змогу сформулювати додаткові вимоги до проектування інтерфейсу як веб-сайтів у цілому, так і окремих груп ресурсів. Урахування національно-культурних домінант поведінки користувачів може виявитися корисним при створенні і підтримці співтовариств користувачів. Тому вивчення лінгвокультурних аспектів Інтернет-спілкування, взаємодії різних національних мов, які все активніше проникають у мережу, є одним із найперспективніших напрямів досліджень комунікації, опосередкованої комп'ютером [15; 19; 2].

На наше переконання, мовна освіта в Україні у майбутньому повинна рухатись таким шляхом: вивчення рідної (української) та іноземних мов, що є передумовою успішної інтеграції України у європейський освітній, культурний, науковий, економічний, соціальний простір; залучення ІКТ та проектної роботи для вивчення іноземних мов; активне вивчення іноземних мов, що сприяє розвитку міжнародного обміну студентів; поступовий перехід до вивчення двох іноземних мов кожним студентом; усвідомлення соціальної, економічної та культурної складових мов, що вивчаються.

Отже, всі європейські процеси та входження вітчизняної освіти в європейський простір здійснюються за допомогою мови. Саме тому вимогою європейської освіти є вільне володіння рідною і кількома іноземними мовами, особливо англійською як мовою міжнаціонального спілкування, що пов'язано з багатьма проблемами, які потребують першочергового розв'язання.

Література

1. **Андрущенко В.** Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5–10.
2. **Афанасьев В.Г.** Общество: системность, познание и управление / В.Г. Афанасьев. – М.: Политиздат, 1981. – 231 с.
3. **Буланкина Н.Е.** [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.edu.nsu.ru/>
4. **Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку.** Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 17–18 квітня 1996 р. / ред. кол. В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, Н.Г. Нічкало, В.В. Стрілько, Н.М. Дем'яненко. – К.: 1996. – 208 с.
5. **Всемирный доклад по образованию, 1998 г.:** Учителя, педагогическая деятельность и новые технологии / ЮНЕСКО – Париж: ЮНЕСКО, 1998. – 175 с.
6. **Евтихийев Н.Н.** Образование и информатика-96 / Н.Н. Евтихийев, Б.И. Зобов, А.Д. Иванников и др.; под ред. А.Я. Савельева. – М., 1997. – 76 с.
7. **Журавський В.С.** Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. – К.: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2003. – 200 с.
8. **Кондрашов П.Е.** Компьютерный дискурс: социолингвистический аспект: автореф. дис. ... канд. филол. наук / П.Е. Кондрашов. – Краснодар: Изд-во Кубанского гос. ун-та, 2004. – 19 с.
9. **Конкретні п'ять цілей освітніх систем.** Звіт Європейської Комісії 31 січня 2001 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu.int>.
10. **Маланин В.В.** Информационные технологии в учебном процессе / В.В. Маланин, В.М. Суслонов, А.Б. Полянин // Университетское управление: практика и анализ. – 2001. – № 4 (19). – С. 18–12.
11. **Могилёв А.М.** Принципы системной информатизации в системе образования [Електрон. ресурс] / А.М. Могилёв. – Режим доступа: znamens.chat.ru / ELBR.1.htm#_Toc379808633
12. **Модели управления процессами комплексной информатизации общего среднего образования** / Г.Д. Дылян, Э.С. Работыльская, М.С. Цветкова. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2005. – 111 с.
13. **Национальный доклад «Развитие системы образования в Украине в 1995–2004 гг.»**; колл. автор. – К.: Освіта України, 2005. – 66 с.
14. **Новиков А.М.** Методология учебной деятельности / А.М. Новиков. – М.: Эгвес, 2005. – 176 с.
15. **Основы открытого образования** / отв. ред. В.И. Солдаткин. – Т.1. – М., 2002. – 676 с.
16. **Основные засады розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.)** / за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: ТПУ, – 146 с.
17. **Поппель Г.** Информационная технология – миллионные прибыли / Г.Поппель, Б.Голдстайн. – М.: Экономика, 1990. – 238 с.
18. **Тихонов А.Н.** Развитие единой образовательной информационной среды в Российской Федерации (По материалам выступления) / А.Н. Тихонов // Университетское управление: практика и анализ. – 2001. – № 4 (19). – С. 9–13.
19. **Bologna Process Stocktaking London 2007** / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfes.gov.uk/londonbologna>.

Анотації

Віктор АНДРУЩЕНКО, Ірина ГАМЕРСЬКА
Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір

У статті розглянуто питання щодо шляхів розвитку вищої школи, застосування європейського інноваційного досвіду та налагодження ефективної міжнародної академічної співпраці. Особливу увагу приділено впровадженню інформаційних технологій та створенню єдиного освітнього інформаційного простору. Наголошено на потребі вдосконалення мовної підготовки студентів, що є передумовою успішної інтеграції України в європейський освітній простір.

Ключові слова: міжнародна співпраця, європейський освітній простір, інформаційні технології, мовна підготовка, соціокультурні процеси.

Віктор АНДРУЩЕНКО, Ірина ГАМЕРСКАЯ
Проблема вхождения украинского университетского образования в европейское образовательное пространство

В статье рассмотрены вопросы относительно путей развития высшей школы, использования европейского инновационного опыта и налаживания эффективного международного академического сотрудничества. Особое внимание уделено внедрению информационных технологий и созданию единого образовательного информационного пространства. Подчеркивается необходимость совершенствования языковой подготовки студентов, что является условием успешной интеграции Украины в европейское образовательное пространство.

Ключевые слова: международное сотрудничество, европейское образовательное пространство, информационные технологии, языковая подготовка, социокультурные процессы.

Viktor ANDRUSHCHENKO, Iryna GAMERSKA
Problem of entering of Ukrainian university education into European educational space

The article deals with ways of development of higher school, use of European innovative experience and establishment of effective international academic cooperation. Special attention is paid to implementation of information technologies and creation of common educational informational space. The need of improvement of linguistic training of students, which is a prerequisite of successful integration of Ukraine into European educational space is emphasized.

Keywords: international cooperation, European educational space, information technologies, linguistic training, socio-cultural processes.